

آیین‌نامه اعطای بورس تحصیلی و اعزام دانشجو به خارج از کشور مصوب ۱۳۶۸/۱۲/۱۲ وزارت فرهنگ و آموزش عالی

فصل اول - کلیات

ماده ۱- در جهت نیل به اهداف والای انقلاب فرهنگی و به‌منظور کمک به تأمین اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و متخصصان مورد نیاز کشور، وزارت فرهنگ و آموزش عالی، همه ساله تعدادی از فارغ‌التحصیلان مقطع کارشناسی و بالاتر را برای ادامه تحصیل و فراگیری نوآوری‌های علمی در مقاطع تحصیلی بالاتر از کارشناسی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی خارج از کشور با اعطای بورس تحصیلی یا به هزینه شخصی و با رعایت موارد زیر انتخاب و اعزام می‌نماید.

الف) قانون اعزام دانشجو به خارج از کشور مصوب ۱۳۶۴/۲/۵ مجلس شورای اسلامی؛

ب) رشته‌های مورد نیاز کشور؛

ج) میزان بودجه و سهمیه ارزی مصوب برای بورس و اعزام دانشجو به خارج.

تبصره- به لحاظ رعایت اختصار در این آیین‌نامه، از این پس به وزارت فرهنگ و آموزش عالی، «وزارت» و به دانشگاه‌ها و دیگر مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی «مؤسسه» و به وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی «دستگاه اجرایی» به اشخاص حقیقی «داوطلب آزاد» و به پذیرفته‌شدگان نهایی آزمون بورس «بورسیه» اطلاق می‌گردد.

ماده ۲- ظرفیت پذیرش بورسیه (شامل بورس‌های دولتی و بورس‌هایی که

کشورهای دیگر در اختیار دولت جمهوری اسلامی ایران و مؤسسات وابسته می‌گذارند) اعزام با هزینه شخصی و رشته‌های تحصیلی مورد نیاز همه ساله براساس برنامه بخش آموزش عالی و تحقیقات از طریق وزارت تعیین می‌گردد.

ماده ۳- اولویت اعطای بورس تحصیلی و اعزام به هزینه شخصی با واجدین مدرک کارشناسی ارشد، جهت طی دوره دکترا است.

تبصره- در صورتی که دوره کارشناسی ارشد برخی از رشته‌ها در داخل کشور، دایر نباشد، و یا ظرفیت موجود، کفاف نیاز کشور را به فارغ‌التحصیلان این دوره‌ها نکند، بورس تحصیلی در مقطع کارشناسی ارشد، به تعداد محدود و در رشته‌های ضروری اعطا خواهد شد.

ماده ۴- افرادی که به هزینه شخصی و بدون استفاده از تسهیلات ارزی، قصد تحصیل در خارج از کشور را دارند، در صورتی که واجد شرایط مربوط باشند، می‌توانند از تسهیلات غیرارزی وزارت، برابر مقررات استفاده نمایند.

ماده ۵- به‌منظور:

۱- تعیین خط‌مشی کلی اعطای بورس‌های تحصیلی؛

۲- پیشنهاد شرایط و نحوه‌گزینه‌ش افراد جهت استفاده از بورس‌های تحصیلی به مقام وزارت جهت تصویب؛

۳- اخذ تصمیم نسبت به پذیرش بورس‌های واگذاری کشورهای دیگر و نحوه استفاده از آنها؛

۴- نظارت بر تعیین دانشگاه‌ها و مراکز علمی مناسب برای تحصیل بورسیه‌ها در هر رشته؛

۵- تعیین رشته‌های مورد نیاز برای اعطای بورس و ظرفیت هر رشته در هر سال که از سوی معاونت آموزشی و معاونت پژوهشی (در خصوص مؤسسات پژوهشی) پیشنهاد می‌شود؛

۶- تصویب نهایی واگذاری بورس به متقاضیان واجد شرایط.

شورای مرکزی بورس در وزارت تشکیل می‌گردد.

ماده ۶- اعضای شورای مرکزی بورس عبارتند از:

۱- معاون دانشجویی وزارت (رییس شورا)؛

۲- معاون آموزشی وزارت؛

۳- معاون پژوهشی وزارت؛

۴- معاون هماهنگی وزارت؛

۵- دو نفر از اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها به انتخاب وزیر فرهنگ و

آموزش عالی؛

۶- مدیرکل بورس و اعزام (دبیر شورا).

تبصره ۱- جلسات شورای مرکزی با حضور اکثریت اعضا رسمیت می‌یابد و

تصمیمات آن با رأی موافق اکثریت اعضا قابل اجراست.

تبصره ۲- رییس شورا می‌تواند در موارد لازم از افراد صاحب‌نظر جهت

شرکت در جلسات شورا بدون حق رأی دعوت کند.

ماده ۷- شورای مرکزی دارای ۵ کمیته تخصصی در گروه‌های «فنی و

مهندسی» و «علوم پایه» و «کشاورزی» و «علوم انسانی و هنر» و «دامپزشکی»

می‌باشد.

کمیته‌های مذکور از ۳ تا ۵ نفر از اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها تشکیل

می‌گردد که به پیشنهاد معاون دانشجویی و با تصویب شورای مرکزی بورس

منصوب می‌شوند.

ماده ۸- به منظور بررسی درخواست‌های مربوط به دریافت بورس از مؤسسات

و انتخاب و معرفی متقاضیان حایز شرایط به وزارت، در هر مؤسسه شورای بورس

متشکل از رییس و معاونان آموزشی و پژوهشی مؤسسه و دو عضو هیأت علمی به

انتخاب رییس مؤسسه، تشکیل می‌گردد.

ماده ۹- از مجموع ظرفیت سالانه بورس که به تأمین اعضای هیأت علمی

مورد نیاز آموزش عالی کشور اختصاص می‌یابد ۵۰ درصد به وزارت (جهت تأمین اعضای هیأت علمی مؤسسات نیازمند یا جدید التأسیس) و ۵۰ درصد به مؤسسات تعلق می‌گیرد و سهمیه هر مؤسسه، همه ساله براساس ضوابطی که به تصویب شورای مرکزی بورس می‌رسد، توسط معاونت آموزشی و معاونت پژوهشی (در خصوص مؤسسات پژوهشی) پیشنهاد می‌گردد.

تبصره - حداقل ۳۰ درصد از ظرفیت بورس هر مؤسسه به مربیان، مربی آموزشیاران و کارشناسان آموزشی آن مؤسسه، اختصاص می‌یابد.

ماده ۱۰ - علاوه بر ظرفیت بورس مندرج در ماده ۹ همه ساله، سهمیه بورسی برای تأمین نیازهای آموزشی و تحقیقاتی دستگاه‌های اجرایی تعیین می‌شود. سهمیه‌های مورد نظر در ردیف‌های جداگانه در دفترچه آزمون بورس و اعزام به خارج درج خواهد شد.

تبصره - بورسیه‌های دستگاه‌های اجرایی که با استفاده از سهمیه‌های ارزی وزارت اعزام می‌شوند، مشمول مواد این آیین‌نامه هستند.

ماده ۱۱ - براساس مصوبه مجلس شورای اسلامی، ۴۰ درصد از سهمیه بورس و اعزام پس از کسب حد نصاب، مطابق ضوابط به رزمندگان اختصاص می‌یابد.

فصل دوم - شرایط عمومی داوطلبان

ماده ۱۲ - داوطلبان بورس و اعزام بایستی واجد شرایط زیر باشند:

۱-۱۲- ایمان و اعتقاد به اسلام، نظام جمهوری اسلامی، قانون اساسی، ولایت فقیه؛

تبصره ۱ - اقلیت‌های مذهبی مصرح در قانون اساسی، از شرط ایمان و اعتقاد به اسلام مستثنا هستند؛

۱۲-۲- تقوا، که نشانه آن انجام واجبات و اجتناب از محرّمات است؛

۱۲-۳- عدم وابستگی به احزاب و گروه‌های ملحد و محارب؛

- ۱۲-۴- عدم عضویت در ساواک منحل و فراماسونری و حزب رستاخیز و نداشتن فعالیت مؤثر در جهت تحکیم رژیم سلطنتی؛
- ۱۲-۵- دارا بودن کارت پایان خدمت و وظیفه یا معافیت دائم یا معافیت تحصیلی و یا دفترچه آماده به خدمت که مهلت آن در تاریخ تصویب نهایی بورس، منقضی نشده باشد.
- تبصره ۲- چنانچه در تاریخ اعزام، متقاضی در حال انجام خدمت و وظیفه عمومی باشد، وزارت در چارچوب قانون وظیفه عمومی نسبت به ترخیص وی اقدام خواهد نمود؛
- ۱۲-۶- توانایی جسمی متناسب با رشته تحصیلی و الزامات حرفه‌ای ناشی از آن؛
- ۱۲-۷- نداشتن سن بیش از ۲۶ سال تمام در تاریخ درخواست، برای دارندگان مدرک کارشناسی (لیسانس)؛
- تبصره ۳- حداکثر سن متقاضی حسب مورد می‌تواند به شرح زیر افزایش یابد:
- ۱۲-۷-۱- برای دارندگان مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد یا دکترا حرفه‌ای، سه سال؛
- ۱۲-۷-۲- برای متقاضیانی که خدمت و وظیفه عمومی را انجام داده‌اند، برابر مدت خدمت و وظیفه عمومی؛
- ۱۲-۷-۳- اعضای هیأت علمی و کارشناسان آموزشی و اعضای غیرهیأت علمی مؤسسه و وزارت و مستخدمین دستگاه‌های اجرایی که از ارز وزارت، استفاده می‌کنند به ازای هر سال سابقه کار در مؤسسه، وزارت و دستگاه اجرایی مربوط یک سال و حداکثر تا ده سال؛
- ۱۲-۷-۴- مدت انجام طرح نیروی انسانی و خدمت خارج از مرکز برای فارغ‌التحصیلان رشته‌های گروه پزشکی، مشروط به این که در ردیف خدمت موضوع بند ۱۲-۷-۳ محاسبه نشده باشد؛

بخش نهم: دانشجویی / ۵۹۱

۱۲-۷-۵- مدت شرکت در جبهه‌های جنگ تحمیلی در صورتی که جزو مدت خدمت وظیفه عمومی محاسبه نشده باشد و تصدی مسؤولیت‌های حساس در جمهوری اسلامی ایران که به تأیید بالاترین مقام نهاد مربوط رسیده باشد، حداکثر تا ۵ سال؛

تبصره ۴- در هیچ حال سن متقاضی بورس و اعزاز نباید بیش از ۴۰ سال تمام باشد.

ماده ۱۳- در انتخاب پسران متقاضی ادامه تحصیل در خارج از کشور در شرایط مساوی اولویت با داوطلبان متأهل است و اعزاز زنان متقاضی بورس و اعزاز، تنها در صورتی انجام می‌شود که ازدواج کرده و در معیت همسر خویش باشند.

فصل سوم - نحوه گزینش

ماده ۱۴- سازمان سنجش آموزش کشور همه ساله از طریق آگهی، ظرفیت پذیرش داوطلبان بورس و اعزاز، رشته‌ها و مقاطع تحصیلی مورد نظر، سهمیه وزارت، مؤسسات و دستگاه‌های اجرایی و برگ درخواست بورس تحصیلی و اعزاز را که از طرف معاونت دانشجویی ارسال می‌شود، برای اطلاع متقاضیان، انتشار می‌دهد.

ماده ۱۵- متقاضیان حایز شرایط بورس، پرسشنامه مزبور را تکمیل و به همراه مدارک لازم حسب مورد به وزارت یا مؤسسه ذی‌ربط تسلیم می‌کنند.
تبصره- اخذ ریز نمرات رسمی و سوابق تحصیلی عنداللزوم از طرف مؤسسه ذی‌ربط صورت می‌پذیرد.

ماده ۱۶- درخواست متقاضیان و مدارک مربوط حسب مورد در شورای مرکزی بورس یا شورای بورس مؤسسه، براساس ضوابط موضوع فصل چهارم این آیین‌نامه مورد بررسی قرار می‌گیرد.

ماده ۱۷- شورای مرکزی بورس و شورای بورس مؤسسات بعد از رسیدگی و امتیازبندی تمامی درخواست‌های رسیده حداقل دو برابر سهمیه تعیین شده را از میان دارندگان بیشترین امتیازها انتخاب و فهرست اسامی مربوط را با ذکر امتیازات هر یک از متقاضیان به سازمان سنجش آموزش کشور، ارسال می‌دارند.

تبصره- هر یک از متقاضیان می‌توانند حداکثر از سه محل برای معرفی و شرکت در آزمون متمرکز بورس و اعزام داوطلب شوند.

ماده ۱۸- متقاضیان حایز شرایط اعزام به هزینه شخصی پرسشنامه مربوط را تکمیل و به همراه مدارک کامل، مستقیماً به سازمان سنجش آموزش کشور ارسال می‌دارند.

ماده ۱۹- سازمان سنجش آموزش کشور ترتیب شرکت معرفی‌شدگان شورای مرکزی بورس و شورای بورس مؤسسات و متقاضیان اعزام به هزینه شخصی را در آزمون متمرکز فراهم می‌سازد و هم‌زمان پرونده آنان را جهت رسیدگی به صلاحیت‌های عمومی در اختیار هیأت مرکزی گزینش دانشجو قرار می‌دهد.

ماده ۲۰- حد نصاب نمره قبولی آزمون بورس و اعزام در هر یک از سهمیه‌ها، توسط گروه‌های تخصصی برگزارکننده آزمون پیشنهاد می‌شود و پس از تصویب شورای مرکزی بورس مورد عمل قرار می‌گیرد.

تبصره ۱- هم‌زمان با آزمون علمی، از داوطلبان امتحان زبان خارجی به‌عمل خواهد آمد. پذیرفته شدن داوطلب به‌عنوان بورسیه یا دانشجوی اعزامی منوط به کسب حداقل ۳۵ درصد نمره امتحان مذکور است.

تبصره ۲- داوطلبان می‌توانند هم‌زمان، متقاضی بورس و یا اعزام به خارج از کشور باشند. مشروط بر آنکه در هر مورد تقاضای جداگانه خود را ارسال نمایند.

تبصره ۳- پذیرفته‌شدگان سهمیه رزمندگان که نمره کمتر از حد نصاب تعیین شده در ماده ۲۰ را کسب کنند، در کلاس‌های تقویتی که توسط معاونت

بخش نهم: دانشجویی / ۵۹۳

امور دفاعی وزارت برگزار می‌شود، شرکت می‌نمایند و پس از قبولی در آزمون پایانی، اعزام خواهند شد.

ماده ۲۱- پس از مشخص شدن نتایج گزینش عمومی، پذیرفته‌شدگان بورس و اعزام در هر سهمیه به ترتیب نمره آزمون انتخاب خواهند شد.

تبصره- در صورتی که تعداد قبول شدگان آزمون کمتر از سهمیه بورس وزارت و یا هر یک از مؤسسات باشد، وزارت یا مؤسسات می‌توانند تعدادی از پذیرفته‌شدگان اعزام به هزینه شخصی را حسب درخواست آنان به عنوان بورسیه به شورای مرکزی بورس معرفی نمایند و در صورت تصویب، این قبیل پذیرفته‌شدگان به عنوان بورسیه انتخاب خواهند شد.

ماده ۲۲- متقاضیان استفاده از سهمیه بورس دستگاه‌های اجرایی تقاضای خود را به همراه مدارک لازم به دستگاه اجرایی ذی‌ربط تسلیم می‌نمایند و دستگاه‌های اجرایی پس از بررسی سوابق، مشخصات و مدارک متقاضیان واجد شرایط را به میزان حداقل سه برابر سهمیه خود جهت شرکت آنان در آزمون به وزارت، ارسال می‌نمایند.

تبصره ۱- دستگاه‌های اجرایی، می‌توانند در چارچوب سهمیه بورس خود، از میان قبول شدگان آزمون اعزام به خارج با هزینه شخصی نیز، افرادی را با توافق خود آنان انتخاب و به عنوان بورسیه، معرفی نمایند.

تبصره ۲- مستخدمان رسمی دولت برای استفاده از بورس یا اعزام به خارج باید به ترتیب، حکم مأموریت تحصیلی یا مرخصی تحصیلی دریافت دارند.

فصل چهارم - معیارهای انتخاب بورسیه

ماده ۲۳- ملاک شورای مرکزی بورس و شورای بورس مؤسسات، برای امتیازبندی داوطلبان بورس تحصیلی به شرح زیر است:

۱-۲۳- عضویت هیأت علمی مؤسسات به ازای هر سال سابقه در مناطق گروه

۵۹۴ / مجموعه قوانین و مقررات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

یک، ۲ امتیاز و در مناطق گروه دو، ۲/۵ امتیاز حداکثر تا ۱۰ امتیاز؛
تذکر ۱- مناطق گروه یک عبارتند از شهرهای: تهران، اصفهان، مشهد، تبریز، شیراز، رشت، ساری و مناطق گروه دو سایر نقاط کشور.

۲۳-۲- تألیف کتاب در صورتی که تکراری یا اقتباسی نباشد، حداکثر تا ۳ امتیاز؛

۲۳-۳- ترجمه و انتشار کتابها و منابع تحقیقاتی خارجی، حداکثر تا ۱۲ امتیاز؛

۲۳-۴- ارایه مقالات علمی و تخصصی در مجلات معتبر علمی داخل و خارج به ازای هر مقاله ۱ امتیاز حداکثر تا ۴ امتیاز؛

۲۳-۵- ترجمه مقالات علمی از مجلات معتبر جهانی به ازای هر مقاله ۰/۵ امتیاز حداکثر تا ۲ امتیاز؛

۲۳-۶- انجام کار تحقیقاتی در ارتباط با جنگ تحمیلی و امور دفاعی حداکثر تا ۲ امتیاز؛

۲۳-۷- راهنمایی پروژه دوره کارشناسی حداکثر تا ۰/۵ امتیاز؛

۲۳-۸- ایجاد (طرح و راه اندازی) آزمایشگاه یا درس کارگاهی، با دستورالعمل لازم حداکثر تا ۰/۵ امتیاز؛

۲۳-۹- کشف یا اختراع ثبت شده در داخل کشور به تأیید سازمان پژوهش‌های علمی کشور حداکثر تا ۳ امتیاز؛

۲۳-۱۰- سرپرستی تحقیقات و پروژه‌هایی که به تأیید مراجع ذی‌ربط در خودکفایی کشور مؤثر باشد حداکثر تا ۲ امتیاز؛

۲۳-۱۱- ارایه آثار بدیع و ارزنده هنری حداکثر تا ۲ امتیاز؛

تذکر ۲- حداکثر امتیاز محاسبه شده برای ردیف‌های ۲۳-۲ تا ۲۳-۱۱، ۱۰ امتیاز خواهد بود.

۲۳-۱۲- معاونت وزارت، ریاست یا سرپرستی دانشگاه یا مجتمع دانشگاهی برای هر سال ۳ امتیاز؛

بخش نهم: دانشجویی / ۵۹۵

۲۳-۱۳- معاونت دانشگاه برای هر سال ۲/۵ امتیاز؛

۲۳-۱۴- ریاست یا سرپرستی مجتمع آموزش عالی، مدیر کلی وزارت برای هر

سال ۲ امتیاز؛

۲۳-۱۵- ریاست یا سرپرستی دانشکده برای هر سال ۱/۵ امتیاز؛

۲۳-۱۶- معاونت دانشکده، ریاست یا سرپرستی آموزشکده و گروه برای هر

سال ۱ امتیاز؛

تذکر ۳- برای ردیف‌های ۱۲-۲۳ تا ۱۶-۲۳ حداکثر ۱۰ امتیاز قابل محاسبه

خواهد بود.

۲۳-۱۷- امتیاز میانگین متقاضی دوره‌های کارشناسی یا کارشناسی ارشد

پیوسته یا ناپیوسته، حسب مورد به شرح زیر است:

میانگین ۱۲-۱۲/۹۹	۵ امتیاز
میانگین ۱۳-۱۳/۹۹	۷ امتیاز
میانگین ۱۴-۱۴/۹۹	۱۰ امتیاز
میانگین ۱۵-۱۵/۹۹	۱۴ امتیاز
میانگین ۱۶-۱۶/۹۹	۱۹ امتیاز
میانگین ۱۷-۱۷/۹۹	۲۵ امتیاز
میانگین ۱۸-۱۸/۹۹	۲۸ امتیاز
میانگین ۱۹-۲۰	۳۰ امتیاز

۳-۱۸- اقامت در منطقه محل مؤسسه (خاص مناطق گروه ۲) بعد از آخرین

مدرک تحصیلی برای هر سال ۲ امتیاز حداکثر تا ۱۰ امتیاز؛

تذکر ۴- در شرایط مساوی، اولویت با فردی است که متولد استان باشد.

۲۳-۱۹- فرزندان شهدا، اسراء، مفقودین و جانبازان ۷۰ درصد معلولیت به بالا

۵ امتیاز.

۲۳-۲۰- فرزندان اعضای هیأت علمی و کارکنان وزارت و مؤسسات ۵ امتیاز.

فصل پنجم - شرایط و نحوه تحصیل

ماده ۲۴- بورسیه‌های خارج می‌توانند فقط از دانشگاه‌هایی که وزارت، آنها را معتبر می‌شناسد، پذیرش اخذ نموده و در آن به تحصیل بپردازند.

ماده ۲۵- حداکثر مهلت اخذ پذیرش از تاریخ اعلام موافقت نهایی، از طرف اداره کل بورس و اعزام دو سال می‌باشد. مهلت مذکور در موارد استثنایی تنها با تصویب شورای مرکزی بورس، قابل تمدید است.

ماده ۲۶- گرایش تحصیلی بورسیه‌های خارج با نظر مؤسسه یا دستگاه اجرایی معرف و تصویب شورای مرکزی بورس تعیین می‌شود و بورسیه‌ها مجاز به تحصیل در رشته‌های جنبی یا غیرمرتبط نمی‌باشند.

تبصره- در شرایط اضطراری، تغییر رشته تحصیلی، دانشگاه یا کشور محل تحصیل بورسیه، موکول به موافقت قبلی مؤسسه یا دستگاه اجرایی معرف و تأیید شورای مرکزی بورس خواهد بود.

ماده ۲۷- پذیرفته‌شدگان به شرط تسلط به زبان خارجی و در صورت نیاز، پس از گذراندن دوره توجیهی در خصوص مسایل اخلاقی و اجتماعی متناسب با محل تحصیل خود اعزام می‌شوند.

تبصره ۱- وزارت، تسهیلات لازم را جهت تحصیل زبان‌های خارجی متداول تا کسب تسلط به زبان خارجی در سطح مورد قبول، در داخل کشور فراهم می‌نماید.

تبصره ۲- جهت تشخیص تسلط به زبان خارجی، وزارت از حایزین شرایط بورس و اعزام به خارج، سه بار در هر سال آزمون زبان خارجی (زبان‌هایی که آموزش آنها در داخل کشور امکان‌پذیر است) به‌عمل می‌آورد.

تبصره ۳- متقاضیانی که در آزمون بورس و اعزام، بیش از ۶۰ درصد نمره امتحان زبان خارجی (موضوع تبصره ۱ ماده ۲۰) را کسب کرده باشند، از آزمون فوق معاف خواهند بود.

ماده ۲۸- تا زمانی که امکان تحصیل زبان خارجی تا سطح تسلط در داخل

بخش نهم: دانشجویی / ۵۹۷

کشور، میسر نباشد، برای پذیرفته‌شدگان بورس و اعزام به خارج با تشخیص وزارت، یک دوره فراگیری زبان در یک کشور خارجی (ترجیحاً کشور محل تحصیل دانشجو) در نظر گرفته می‌شود.

تبصره ۱- این دوره، ترجیحاً قبل و پیوسته به دوره تحصیلات دانشگاهی آنها خواهد بود و حداکثر مدت فراگیری زبان در خارج در رشته‌های علوم انسانی ۶ ماه و در سایر رشته‌ها ۳ ماه است.

تبصره ۲- چنانچه آموزش زبان کشور محل تحصیل بورسیه، در ایران متداول یا مقدور نباشد، حداکثر مدت آموزش زبان در خارج از کشور ۹ ماه خواهد بود.

ماده ۲۹- حداکثر مدت استفاده از بورس خارج برای دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته دو سال و برای دوره دکترا ۴ سال از تاریخ شروع بورس خواهد بود. مجموع طول مدت دوره‌های کارشناسی ارشد و دکترا به‌طور پیوسته، نباید از ۵ سال تجاوز نماید. در موارد استثنایی این مدت با نظر شورای مرکزی بورس، حداکثر تا ۶ ماه قابل تمدید است.

تبصره- تاریخ شروع بورس خارج از زمان شروع دوره فراگیری زبان در کشور خارج و در صورت عدم نیاز بورسیه به گذراندن دوره مذکور از تاریخ آغاز تحصیلات دانشگاهی وی خواهد بود. چنانچه مهلت بورسیه برای فراگیری زبان در خارج از کشور بیش از ۳ ماه باشد، مازاد بر ۳ ماه به طول مدت تحصیل وی اضافه خواهد شد.

ماده ۳۰- بورس خارج برای یک مقطع تحصیلی داده می‌شود، ادامه تحصیل در مقطع بعدی منوط به موافقت مؤسسه معرف، کیفیت مناسب تحصیلی بورسیه، صلاحیت عمومی (به تأیید سرپرستی) و تصویب شورای مرکزی بورس خواهد بود. حایزین شرایط در صورت تمایل به ادامه تحصیل در مقطع بالاتر موظفند حداقل ۶ ماه قبل از اتمام تحصیلات درخواست خود را به اداره کل بورس و اعزام و یا مؤسسه مربوط، ارسال نمایند.

ماده ۳۱- متقاضیانی که هم زمان در مقطع کارشناسی ارشد داخل و امتحان بورس و اعزام به خارج پذیرفته می‌شوند در صورت شروع به تحصیل در داخل، قبل از اخذ پذیرش از خارج، قبولی آنها برای اعزام به خارج در مقطع تحصیلی بعدی در صورت احراز شرایط مناسب فارغ‌التحصیلی، به تشخیص شورای مرکزی بورس، حفظ خواهد شد.

ماده ۳۲- در صورت استفاده از بورس «ترددی» بورسیه در یکی از دانشگاه‌های معتبر خارجی ثبت نام می‌نماید و فعالیت‌های آموزشی خود را در داخل کشور دنبال می‌کند و عنداللزوم، برای دریافت راهنمایی‌های لازم و تهیه منابع درسی و همچنین شرکت در امتحانات، به خارج از کشور اعزام می‌شود. در هر حال استفاده از بورس «ترددی» براساس آیین‌نامه مربوط صورت می‌گیرد.

فصل ششم - تسهیلات و تعهدات مربوط

ماده ۳۳- هزینه‌های تحصیلی بورسیه، شامل: شهریه دانشگاهی، خرید کتاب، تهیه رساله و انجام تحقیقات و مقرری ماهیانه برای امرار معاش خود و همسر و فرزندان و هزینه رفت در ابتدای تحصیل و برگشت پس از فراغت از تحصیل و همچنین هزینه‌های غیرمترقبه از طرف وزارت، پرداخت می‌شود.

تبصره ۱- تشخیص موارد غیرمترقبه با شورای مرکزی بورس خواهد بود.

تبصره ۲- هزینه‌های دوران تحصیل بورسیه دستگاه‌های اجرایی به‌عهده دستگاه اجرایی مربوط است.

ماده ۳۴- میزان مقرری تحصیلی از محل اعطای بورس خارج، به هر یک از دانشجویان همه ساله با پیشنهاد وزارت و تصویب هیأت دولت تعیین می‌گردد. وزارت، همه ساله بررسی‌های لازم را در مورد هزینه متوسط زندگی دانشجویی انجام می‌دهد. مقرری تحصیلی تعیین شده از سوی هیأت وزیران، مبنای پرداخت به کلیه دانشجویان اعم از بورسیه و اعزام به هزینه شخصی خواهد بود.

ماده ۳۵- در مورد دانشجویانی که با استفاده از بورس تحصیلی اعطایی سایر کشورها به خارج اعزام می‌شوند، چنانچه مقرری تحصیلی پرداختی، تکافوی هزینه زندگی دانشجویی بورسیه را ننماید، مابه‌التفاوت آن حداکثر تا سقف مصوب هیأت دولت، از طرف وزارت تعیین و تأمین می‌شود.

ماده ۳۶- پرداخت مقرری دانشجویان بورسیه «ترددی» متناسب با میزان تعیین شده، برای سایر دانشجویان بورسیه در کشور محل تحصیل، به ازای مدتی که در آن کشور به سر می‌برند، می‌باشد. به طوری که مجموعاً از ۵۰٪ کل دریافتی دانشجویان بورسیه عادی (بر مبنای مصوبه دولت) تجاوز نکند و هزینه تهیه بلیط رفت و برگشت آنها در طول مدت تحصیل از محل اعتبارات وزارت پرداخت می‌شود. همچنین به دانشجویان مذکور مانند سایر دانشجویان بورسیه، هزینه تهیه رساله و کتاب پرداخت می‌گردد.

ماده ۳۷- به منظور تأمین هزینه‌های اولیه، تا تاریخ شروع تحصیل یا دوره فراگیری زبان در خارج، دو ماه مقرری ارزی به بورسیه خارج پرداخت می‌شود.

تبصره ۱- اعزام بورسیه حداکثر یک ماه قبل از تاریخ شروع فراگیری زبان و یا تحصیل دانشگاهی وی انجام می‌شود.

تبصره ۲- دانشجویانی که برای تحصیل به کشورهای اعزام می‌شوند که به روال معمول در ایران محلی برای اخذ روادید ندارند و باید برای اخذ آن، در کشور ثالث توقف نمایند، می‌توانند حداکثر ۲ ماه قبل از تاریخ شروع تحصیل یا دوره فراگیری زبان، از کشور خارج شوند.

ماده ۳۸- دانشجویانی که پس از اعزام به کشور محل تحصیل، به هر علتی موفق به شروع و ادامه تحصیل نمی‌گردند، و همچنین آن دسته از دانشجویانی که برای اخذ روادید به کشور ثالث مسافرت می‌نمایند و ظرف یک ماه موفق به اخذ آن نمی‌گردند، بلافاصله باید به ایران مراجعت کنند و وجوه ارزی دریافتی را با کسر هزینه مدت اقامت که بر پایه مقرری ارزی مجاز روزانه محاسبه می‌شود، به

بانک عودت دهند.

ماده ۳۹- دانشجویانی که برای بورس پذیرفته می‌شوند، باید قبل از صدور حکم نهایی، تعهد و تضمین محضری را حسب مورد به وزارت یا مؤسسات و یا دستگاه اجرایی بسپارند که پس از اتمام تحصیلات، به ایران مراجعت و در محلی که در تعهدنامه مشخص شده و یا وزارت تعیین می‌نماید، دو برابر مدت تحصیل و حداکثر تا ۱۰ سال و کسانی که با استفاده از تسهیلات ارزی، اعزام می‌شوند، برابر مدتی که در خارج تحصیل کرده‌اند، حداکثر ۶ سال خدمت کنند. محل خدمت اعضای هیأت‌های علمی و مستخدمین دولت در درجه اول در مؤسسه معرف آنها خواهد بود و چنانچه خدمات آنها مورد نیاز مؤسسه معرف نباشد، محل خدمت آنها از طرف وزارت، تعیین می‌شود.

تبصره - مبلغ ضمانت ۵ برابر کلیه هزینه‌های بورس و اعزام دانشجو به خارج می‌باشد.

ماده ۴۰- مبلغ ضمانت با درخواست متقاضی به‌طور تدریجی، بر حسب سنوات تعهد خدمت انجام شده، کاهش یافته و یا در پایان خدمت تعهد شده، یک‌جا فسخ خواهد شد.

ماده ۴۱- دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی به اعضای هیأت علمی بورسیه، مأموریت تحصیلی می‌دهند و هزینه‌های ریالی مقرری تحصیلی آنان را از محل حقوق و فوق‌العاده مستمری آنها پرداخت می‌نمایند. در صورتی که حقوق و فوق‌العاده مستمری بورسیه، پس از کسر مالیات و بازنشستگی تکافوی هزینه ریالی مقرری تحصیلی بورسیه را ننماید، مابه‌التفاوت آن را از اعتبارات وزارت، تأمین و چنانچه مجموع حقوق و فوق‌العاده وی، مازاد بر آن باشد، مابه‌التفاوت آن به حساب شخصی بورسیه، واریز خواهد شد.

ماده ۴۲- زوج دانشجوی بورسیه خارج باید رضایت خود را از اشتغال به کار همسر خویش، بعد از اتمام تحصیلات وی و در هر محلی که وزارت تعیین می‌کند

به شکل محضری اعلام و امضا نماید.

ماده ۴۳- زوج بورسیه باید موافقت کتبی سازمان متبوع خود را مبنی بر ترک خدمت به صورت مرخصی برای طول مدت تحصیل خود و عزیمت با وی ارایه کند و خدمت نظام وظیفه را انجام داده و یا کارت معافیت دایم غیر تکفل (مادامی که موضوع تکفل به قوت خود باقی است)، داشته باشد.

ماده ۴۴- چنانچه زوج بورسیه، در استخدام دولت باشد یا در حین انجام تعهد خدمت بدون درخواست شخصی و به دستور دولت، به محل دیگری منتقل شود، تعهد خدمت بورسیه به تشخیص وزارت، به یکی از مؤسسات دولتی محل جدید منتقل می‌گردد.

ماده ۴۵- پذیرفته‌شدگان بورس یا اعزام به خارج در صورت عدم انجام تعهدات خود و یا عدم قبول انجام آن، مطابق تعهدنامه و یا در محلی که وزارت، تعیین می‌نماید و یا خودداری از ادامه انجام آن، ملزم به بازپرداخت معادل ریالی ارزش خدماتی کلیه هزینه‌های تحصیلی مربوط و خسارت وارده به تشخیص وزارت می‌باشند.

ماده ۴۶- وزارت پس از رسیدگی به وضع بورسیه‌هایی که از حیث اخلاق و رفتار، شایستگی ادامه تحصیل نداشته و یا در تحصیل، پیشرفت لازم کسب نکرده باشند، نسبت به قطع بورس یا وام تحصیلی و بازگشت آنها اقدام می‌نماید. در این صورت بورسیه ملزم به بازپرداخت معادل ریالی ارزش خدماتی کلیه هزینه‌های انجام شده و خسارت وارده به تشخیص وزارت می‌باشد.

تبصره- در مواردی که به دلایلی خارج از اراده دانشجو، ادامه تحصیل وی تا کسب درجه علمی مورد قبول شورای مرکزی بورس ممکن نباشد، بورسیه به خدمت در مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت به میزان دو برابر مدت استفاده از بورس ملزم می‌باشد.

ماده ۴۷- دانشجویان باید در پایان دوره تحصیلی با توجه به مقررات آموزشی

دانشگاه مربوط، به اخذ درجه دانشگاهی مورد نظر نایل آیند. در غیراین صورت و با توجه به دلایل عدم موفقیت در اخذ درجه دانشگاهی، به تشخیص شورای مرکزی بورس، نسبت به استرداد تا ۵ برابر هزینه‌های انجام شده و خسارات وارده، اقدام می‌شود.

ماده ۴۸- دانشجویان بدون موافقت قبلی شورای بورس، حق استفاده از بورس، کمک هزینه تحصیلی و یا وام سایر مؤسسات دولتی یا خصوصی داخلی و خارجی را ندارند.

ماده ۴۹- دانشجویانی که با استفاده از بورس تحصیلات خود را در یک رشته و یا یک مقطع به پایان برسانند، مجاز نیستند با دریافت بورس، وام، یا کمک هزینه تحصیلی، از مؤسسه‌ای دیگر در رشته یا مقطع دیگری به تحصیلات خود ادامه دهند.

تبصره- استفاده از وام تک نوبتی صندوق‌های رفاه دانشجویان، براساس آیین‌نامه مربوط، برای دانشجویان بورسیه و اعزامی در طول مدت بورس، بلامانع و تابع مقررات مربوط است.

ماده ۵۰- دانشجویان بورسیه، در طول مدت تحصیل و استفاده کنندگان از وام تحصیلی در طول مدت بهره‌مندی از وام، مجاز به کسب درآمد از طریق انجام کارهای علمی و تحقیقاتی برای مؤسسات دولتی و خصوصی و کارهای غیرعلمی از هر نوع که باشد، نیستند. در صورت تخلف با اطلاع مؤسسه معرف و تصمیم وزارت، تنبیهات: تذکر، کاهش ارز، قطع ارز، بر حسب مورد درباره آنها اجرا خواهد شد.

تبصره- حق الزحمه‌ای که دانشجویان در ازای کارهای علمی با اطلاع وزارت، از دانشگاه محل تحصیل خود دریافت می‌کنند و همچنین کمک‌های مالی و جوایز دانشگاه به دانشجویان مستعد، چنانچه با اطلاع قبلی شورای بورس باشد، از موضوع این ماده مستثنا بوده و مطابق مقرراتی که به تصویب شورای مرکزی

بورس خواهد رسید، با آن رفتار خواهد شد.

ماده ۵۱- دانشجویان بورسیه اعزامی موظفند در پایان هر نیمسال یا سال تحصیلی بر حسب نظام آموزش کشور محل تحصیل، گزارش پیشرفت تحصیلی و ریز نمرات خود را که به مهر و تأیید دفتر سرپرستی دانشجویان و در صورت عدم وجود دفتر سرپرستی به تأیید نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در کشور مربوط رسیده باشد، به مؤسسه معرف و وزارت ارسال دارند. در غیراین صورت ارسال مقرر تحصیلی و شهریه دانشگاهی آنها متوقف خواهد شد.

ماده ۵۲- دانشجویان بورسیه مکلفند خود را از لحاظ بیماری و خطرات ناشی از حوادث به ترتیبی که در کشور محل تحصیل، متداول است و یا وزارت تعیین می نماید بیمه کنند. در این صورت معادل حق بیمه پرداختی به مقرر بورسیه، اضافه می شود.

ماده ۵۳- برای دانشجویانی که قبل از انجام خدمت وظیفه عمومی با استفاده از بورس خارج از کشور، اعزام می شوند معافیت تحصیلی اخذ خواهد شد. چنانچه دانشجو بودن فرد به هر دلیلی منتفی شود، معافیت تحصیلی وی از همان تاریخ لغو می شود و از آن پس برابر قانون نظام وظیفه و آیین نامه اجرایی آن با وی رفتار می شود.

تبصره ۵- چنانچه به هنگام تصویب اعطای بورس، متقاضی در حین انجام خدمت وظیفه عمومی باشد، برابر مقررات، قبل از تاریخ اعزام نسبت به ترخیص وی از خدمت نظام اقدام می شود.

ماده ۵۴- دانشجویان بورسیه در صورت تمایل، می توانند سالانه یک بار و به مدت یک ماه به کشور مسافرت نمایند که در این صورت مقرر ارزی مدت توقف، به آنها پرداخت می شود.

تبصره ۱- در صورت طولانی شدن سفر بیش از یک ماه به ازای مدت تا حداکثر ۳ ماه بر حسب کشور محل تحصیل، معادل ریالی مقرر ارزی به

بورسیه، پرداخت خواهد شد.

تبصره ۲- مسافرت به کشور در شش ماه اول و شش ماه آخر دوره بورس، مجاز نیست.

ماده ۵۵- حق تأهل و تکفل فرزند، برای مدتی که خانواده دانشجوی، دیرتر از وی اعزام شوند یا در طول تحصیل به ایران مسافرت و یا در پایان دوره، زودتر از بورسیه مراجعت نمایند، فقط برای دو ماه در سال پرداخت خواهد شد و چنانچه بیش از مدت مذکور به دلایلی که مورد تأیید اداره کل بورس و اعزام قرار گیرد، در ایران اقامت نمایند، معادل ریالی آن را از طریق اداره کل امور مالی و ذی حسابی وزارت متبوع دریافت خواهند نمود.

ماده ۵۶- شهریه دانشگاهی زوج یا زوجه دانشجوی بورسیه خارج که در یکی از رشته‌های تحصیلی مورد قبول وزارت، به تحصیل مشغول باشد با داشتن شرایط زیر و حسب موافقت شورای مرکزی بورس، فقط تا پایان مهلت بورس پرداخت می‌شود:

۱-۵۶- واجد شرایط عمومی مندرج در ماده ۱۲ آیین‌نامه باشند.

۲-۵۶- در یکی از رشته‌های تحصیلی و دانشگاه‌های مورد تأیید وزارت، در مقطع کارشناسی ارشد یا دکترا پذیرش اخذ نموده و در آن مشغول تحصیل باشد.

۳-۵۶- تعهد و تضمین محضری موضوع ماده ۳۹ این آیین‌نامه را به وزارت، بسپارد.

۴-۵۶- تحصیلات خود را در مدت بورس همسر به اتمام رسانده و موفق به اخذ مدرک تحصیلی شود و یا حداقل یک سال تمام از دوره تحصیلی خود را به اتمام برساند.

ماده ۵۷- برای زنان بورسیه، گذرنامه جداگانه تحصیلی صادر نخواهد شد. بلکه مشخصات آنها در گذرنامه شوهر به‌عنوان همراه درج خواهد شد.

ماده ۵۸- معادل ریالی هزینه مقرری ارزی همسر و فرزندان بورسیه، توسط

بخش نهم: دانشجویی / ۶۰۵

همسر بورسیه، تأمین می‌شود.

ماده ۵۹- چنانچه متقاضی بورس، دانشجوی ایرانی شاغل به تحصیل در خارج از کشور باشد، با تصویب شورای مرکزی بورس و با رعایت ضوابط این آیین‌نامه می‌تواند برای بقیه مدت تحصیل خود بورسیه وزارت بشود.

ماده ۶۰- معاونت دانشجویی وزارت عهده‌دار اجرای مفاد این آیین‌نامه که مستقیماً مجری آن معین نشده است و وظایف ذی‌ربط مندرج در قانون اعزام مصوب ۱۳۶۴/۲/۵ مجلس شورای اسلامی می‌باشد.

این آیین‌نامه در ۶۰ ماده و ۳۶ تبصره در تاریخ ۱۳۶۸/۱۲/۱۲ به تصویب وزیر فرهنگ و آموزش عالی رسیده و از تاریخ تصویب، قابل اجراست.

وزیر فرهنگ و آموزش عالی - محمد فرهادی